

EITANĀZIJAS IZPRATNE UN TĀS VĒSTURISKĀ ATTĪSTĪBA UNDERSTANDING EUTHANASIA AND ITS HISTORICAL DEVELOPMENT

Lelde Bartuša

Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija, lelde_b@inbox.lv, Rēzekne, Latvija

Zinātniskā vadītāja: *Līga Mazure Dr.iur. asoc.professore*

Abstract. *There are no normative provisions on patient euthanasia in Latvia. Consequently, the situation also arises that the concept and types of euthanasia are not forbidden, which creates a situation in which every individual understands this issue in public society's freedom. Consequently, some normative acts face controversy. For example, in relation to the patient's right to life and the right to die. In the context of historical development, the concept of "euthanasia" itself appeared only at the beginning of the 20th century; in the past, it was called "easy death" or "mercy".*

Keywords: *easy death, euthanasia, killing mercy, patient.*

Ievads

Publikācijā tiek pētīta eitanāzijas izpratne un tās vēsturiskā attīstība. Autore izvēlējās šo tematu, jo tā aktuāla ir bijusi pagātnē. Aktualitāte arī ir saglabājusies līdz mūsdienām un noteikti būs arī aktuāls temats nākotnē. To varētu skaidrot, pirmkārt, ar to, ka daļai sabiedrības eitanāzija ir nepieņemam gan morāles normu robežās, gan arī reliģisko uzskatu dēļ. Līdz ar to šādā veidā veidojas vairāki sabiedrības slāņi, kuru uzskati dalās - par vai pret eitanāziju. Jau kopš seniem laikiem sabiedrība viedokļi dalās un līdz mūsdienām vēl sabiedrība nav nonākusi līdz vienotam viedoklim.

Otrkārt, sabiedrībā tiek intensīvi diskutēts par cilvēka tiesībām uz dzīvību. Vairākās valstīs ir regulējums, kas aizliedz personai ar eitanāzijas palīdzību aiziet no dzīves. Bet ir valsts, kurās ir normatīvais regulējums, kas ļauj personām aiziet no dzīves. Piemēram, Latvijā likums aizsargā tiesības uz dzīvību (*Latvijas Republikas Satversme, 1922.*). Tas ir noteikts Latvijas Republikas Satversmē, bet, piemēram, Luksemburgā eitanāzija ir legāla (*The Official Portal of the Grand Duchy of Luxembourg, 2017*).

Treškārt, laikam ejot uz priekšu, attīstoties tehnoloģijām un medicīnai, attīstās un parādās jaunas neārstējamas slimības, ar kurām pacientiem ir sarežģīti cīnīties un samierināties. Lai atvieglotu pacientu ciešanas, sabiedrībā tiek diskutēts par eitanāzijas legalizēšanu un pielietošanu pacientiem, pret kuriem medicīna tika pielietota un ir palikusi bezspēcīga.

Pētījuma mērķis – izpētīt eitanāzijas izpratni un tās vēsturisko attīstību, konstatējot pastāvošās problēmas, nepilnības un piedāvājot konkrētus to risinājumus.

Lai sasniegtu mērķi, autors ir noteicis šādus pētījuma uzdevumus: izpētīt eitanāzijas jēdzienu, izvērtēt eitanāzijas veidus un pazīmes, izanalizēt eitanāzijas attīstību dažādos laika periodos.

Pētījums tika veikts 2017./2018. mācību gada procesā. Tā tapšanas procesā tika pielietotas šādas pētnieciskā darba metodes: vēsturiskā metode, salīdzinošā metode, gramatiskā metode, analītiskā metode, semantiskā metode, sistēmiskā metode, teoloģiskā metode.

Publikācijas rezultātā autores pienesums būs normatīvo aktu pantu projektu formulējumi.

Eitanāzijas jēdziens un tā tiesiskās pazīmes

Termins eitanāzijas kopumā nav jauns, ap viņu jau gadiem pastāv debātes par ētiskumu un morāli. Kā arī bez ētikas un morāles pastāv arī jautājums par likumību apzinātas dzīves izbeigšanai (*Parmar, Rathod, Parikh, 2016*). Termins eitanāzija ir iegūts no diviem grieķu vārdiem „*eu un thanatos*” burtiski tulkojot nozīmē „es un nāve” (*Olasunkanmi, 2015*), bet literāri tās nozīmi saprot kā vieglā vai maigā nāve. Tomēr vispārīgi skatot tad, eitanāzija ir cilvēka dzīves izbeigšana, lai izbeigtu ciešanas. Parasti šīs fiziskās ciešanas tiek izbeigtas no neārstējamām slimībām vai terminālā stāvokļa, kad persona pati nespēj kustēties. Tāpēc arī

literatūrā vārds eitanāzija dažreiz tiek aizstāta ar nosaukumu "mercy killing" kas latviski tulkojot nozīmē - žēlsirdības nogalināšana (Ebrahimi, 2012).

Terminu vārdnīcā, termins - eitanāzija tiek skaidrota kā 1.process, lai personai noņemtu sāpes, 2.palīdzēt vai ļaut personai mirt žēlsirdības dēļ un 3.žēlsirdības nogalināšana (Bedworth, Bedworth, 2010). Termins tiek skaidrots pakāpeniski, kas tiek iegūts veicot eitanāziju, pirmais tiek noņemtas sāpes, un otrs, trešais pacients mirst žēlsirdības dēļ. Mūsdienu zinātnē nav pat vienprātības par eitanāzijas definīciju. Jo zinātnieki pat izmanto vairākus terminu variantus, piemēram, „eitanāzija”, „ejtanāzija” un „eutanāzija” „эвтаназия, эйтаназия, эутаназия”. Lai gan patiesībā šie ir vieni un tie paši vārdi, tikai izveidoti vārdu transkripcijas veidi. Kas tika veidoti kā autore iepriekš minēja no grieķu vārdiem labā nāve (Studbooks.net,2013).

Eitanāzija tā ir darbība vai bezdarbība, kas atvieglo pacienta slimības rezultātā radītās ciešanas un izbeidz apzināti slimā pacienta dzīvi (NHS, 2017). Autoresprāt eitanāzija ir tik aptveroša tēma, kas sevī ietver ne tikai ētikas neskaidrības, bet arī juridiskas neskaidrības, kas saistīta ar personas tiesībām dzīvot vai izbeigt savu dzīvi.

Eitanāzijas veidi

Eitanāzijai tiek klasificēta vairākos veidos. Piemēram, aktīva, pasīvā eitanāzija (Euthanasie, 2014). Līdz ar to eitanāzijas veidus var klasificēt no ārstniecības personas skatupunkta, kura iedalās kā aktīva un pasīva eitanāzija. Tas ir, kad ārsts palīdz pacientam aiziet no dzīves. Bet skatot no pacienta puses brīvprātīgā vai nebrīvprātīgā eitanāzija. Tas ir, kad pacients pats labprātīgi izvēlas eitanāziju, lai atviegloti savas ciešanas vai gadījumos kad pats pacients nevar paust viedokli to dara, kāds cits viņa vietā uzskatot, ka atvieglos viņa ciešanas (Poļaks, 2015.).

Aktīvā eitanāzija ir, kas attiecas uz personas apzinātu rīcību, lai tiktu izbeigta galēji slima pacienta dzīve (Ebrahimi, 2012), to parasti ierosina personām, kurām slimības rezultātā ir radītas lielas sāpes, ar nodomu atbrīvot šīs personas no ciešanām (Olasunkanmi, 2015). Tas tiek darīts ar spēku, piemēram, pacientiem injicējot nāvējošas zāles vai ar vielu izmantošanu. Piemēram, ievadot personai nāvējošu injekciju, kā tiešu un specialu rīcību, lai izbeigtu personas dzīvību. Personai kad tiek iedota liela pretsāpju zāļu deva, šo metodi izmantojot, pacientam nav sāpju, pacientam vienkārši tie apturēta fizioloģiskā sistēma miega laikā (Vitaminov.net, 2010). Aktīvo eitanāziju var definēt arī kā jebkura veida ārstēšanu, kuru ierosina ārsts ar nolūku, lai pārtrinātu personas nāves iestāšanos (Olasunkanmi, 2015). Tad var secināt, ka ārsti eitanāziju var veikt tikai īpašos apstākļos. Tas ir pacientam, kurš cieš no smagas saslimšanas un ārstniecība vairs neuzlabo veselības stāvokli (The Royal Dutch Medical Association (KNMG), 2018).

Pasīvā eitanāzija ir, kad persona apzināti atsakās no dzīvību uzturošiem medicīniskajiem līdzekļiem. Piemēram, kad persona atsakās no sirds stimulatora, kas uzturu viņu pie dzīvības. Atsakoties no tās, viņš apzinās, kādas sekas iestāsies (Mendola, 2016.). Kā arī, piemēram, pacients, kas cieš no asins vēža, var atteikties no ārstēšanas vai neuzņemt barību caur nazogastrālo mēģeni. Tādā veidā arī veicinot pasīvo eitanāziju (Esmaeilzadeh, Dictus, Kayvanpour, Sedaghat-Hamedani etc., 2010).

Brīvprātīgai eitanāzijai jau pats termins nosaka, ka tā ir pašas personas izvēlēta un nepiespiesta. Tas ir iespējams gadījumos kad pacients, kurš ir devis piekrišanu ir rīcībspējīgs pacients (to var arī izteikt vietnieks, kuru ir pilnvarojis pacients), neglābjami slims, piemēram, pacientam vairākkārtēja ārstniecība nedod vēlamo rezultātu un līdz ar to pieprasa, lai viņu nonāvē (Poļaks, 2015.).

Nebrīvprātīga eitanāzija tiek piemērota pret personām, kuras nespēj tikt uzklautas saistībā ar eitanāzijas piekrišanu. Tā tiek pielietota pret personas gribu, ja iepriekš persona nav izteikusi viedokli vai arī izteiktais viedoklis nav zināms. Kā arī šobrīd dažādu apsvērumu dēļ persona nespēj izteikti un saprast sava lēmuma nozīmi. Pie nebrīvprātīgās eitanāzijas var minēt to, ka parasti lēmums tiek pieņemts ārstniecības personai vai arī kādai citai fiziskai personai, piemēram, vietniekam izsakot subjektīvo viedokli. Tas ir apzinoties, ka persona vairs nevarēs

nekad pašprietiekami funkcionēt. Tā ir zaudējusi savu lietderību un ciešanu, neizbēgamo sāpju izbeigšana ir tikai ar eitanāzijas palīdzību (*Pojaks, 2015.*).

Sievietei grūtniecības laikā ir tiesības izteikt gribu, tas ir noteikts Pacientu tiesību likumā, kas nosaka, ka pacients var izteikt gribu jau no 14.gadu vecuma (*Pacientu tiesību likums, 2009.*), bet rodas jautājums, par augļa tiesībām uz dzīvību, kad ārsts izdara eitanāziju sievietei, kura ir stāvoklī un mirst divi pacienti. Skatot citas valstis, piemēram, Teksasā 1983.gadā tika konstatēts kādai sievietei mirušas smadzenes, bet augli sievietes ķermenī bija vesels. Ārsti nolēma sievietes ķermeni izmantot kā konteineru, lai attīstītu augli. Sieviete tika veikta grūtniecības 62 nedēļa ķeizargrieziens, bērns pasaulē ienāca ar mazu ķermeņa svaru. Uzreiz tika nogādāt inkubatorā līdz, ar ko bērns attīstījās normāli. Bērna māte pēc ķeizara tika, atslēgta no dzīvības uzturošām ierīcēm, kā rezultātā tika fiksēta viņas nāve uzreiz pēc bērna piedzimšanas. Šajā situācijā var saskatīt sabiedrības nostāju pret eitanāziju, kuri sievietei neļauj aiziet, no dzīves nogalinot sevi un bērna augli sevī. Kā arī nozīmē uzskatīt augli par priekšmetu un sievieti kā līdzekli pirmās attīstības veicināšanai. No otras puses, lai atsauktos uz sievietes tiesībām uz autonomiju, pat ja sieviete mirst, ir uzsvērt stāvokli kā indivīdam, pretēji augļa tiesībām uz dzīvību. Šīs vērtības attiecībā pret dzīvību un dabu ir savstarpēji saistītas ar cieņas kategoriju, kā cieņu pret dzīves būtību (*Menezes, Luna, 2017.*).

Eitanāzijas izpratnes vēsturiskā attīstība

Eitanāzija un pašnāvība senajos laikos attīstījās kopā. Tas ir skaidrojams ar to, ka fundamentāli tās savā starpā gāja roku rokā ar morāles normām un laiku (*Dowbiggin, 2007.*). Autore sprāt tas bija tādēļ, ka toreiz dominēja ticība, kas arī noteica savus likumus. Šobrīd tas tā nav jo, attīstoties laikam, attīstās arī citas morāles normas.

Eitanāzijas aizmetņus nedaudz jau var saskatīt Bībelē, tieši eitanāzija nav minēta, bet jautājumi kas ar to saistīti gan. Bībelē ir teikts, ka mēs nevaram nogalināt, jo tā ir nelikumīga dzīvības izbeigšana (*Slick, 2018.*). Kā arī desmit Dieva baušļos 5 bauslis nosaka, ka „Tev nebūs nokaut”. No tā izriet, ka eitanāzija ir nopietns Dieva likuma pārkāpums, jo tā jau ir personas apzināta un morāli nepieņemama nogalināšana (*BBC, 2009.*). Autore secina, ka jau tajos laikos tika runāts par to vai eitanāzija ir likumīga vai nav. Ja netika konkrēti minēti par eitanāziju tas vismaz par apstākļiem, kuros notiek personas atteikšanās no dzīvības.

Kopumā pirmie iebildumi pret eitanāziju radās no Hipokrāta zvēresta, kurā teikts: "Nevienam, kas to lūgs, es nedošu nāvējošas vielas, nedz arī došu padomu, kā īstenot šādu nodomu" (*Sargtorņa Tiešsaistes bibliotēka, 2004.*). Zvērests nosaka, ka ārstiem nevajadzētu tīši kaitēt saviem pacientiem. Ar to ir saprotams, ka viņiem nevajadzētu pasliktināt pacienta veselības stāvokli. Šobrīd zvērestam ir atrodamas vairākas versijas (*Rīgas Stradiņa universitāte, 2018.*). Autore to varētu skaidrot ar to, ka attīstoties laikam un tehnoloģijām oriģinālā versija noveco. Kā arī sabiedrība attīstoties interpretē Hipokrāta zvērestu savādāk, kas arī savā ziņā ir atkarīgs no kultūras un ticības, kādā sabiedrība ir pieradusi un dzīvo. Kā arī viens no iemesliem, ko autore varētu minēt, ka ir nepieciešamība oriģinālo versiju pielāgot katras valsts normatīvajam regulējumam.

Autore secina, ka jau no senajiem laikiem pastāv dažādi viedokļi un dažāda piekrišana saistībā ar eitanāziju. Vienā valstī tiek pieļauts un ir pilnīgi normāla rīcība personas dzīves izbeigšana - eitanāzija, kad citā valstī tā ir absolūtā morāles normu un likuma normu pārkāpšana. Vēsturiskās tendences eitanāzijas attīstībai senajos laikos liecina, ka filozofi un citi līdzgaitnieki nebija par tīšu novārdzināto vecuma vai slimību personu nonāvēšanu, bet pirmām kārtām tas bija valsts un sabiedrības interesēs. Tas ir, lai izvairītos no nelietderīga resursu šķērdēšanas, tādā veidā atbrīvojoties no liekiem aprūtinājumiem.

Viduslaikiem raksturīga ir kristietība. Tā balstījās uz to, ka par dzīvību varēja izlemt tikai Dievs (*Chauhan, 2016.*). Līdz ar to viduslaikos tika stiprināta ticība, noteicēja lielākoties bija baznīca. Kristieši cīnījās pret pašnāvību kā tās ir nesavienojamas lietas starp cilvēka labo gribu un pienākumiem pret Dievu. Akvīnas Toms mācīja katoļu mācību par pašnāvību, ka tā ir nepareiza, jo tā ir pretrunā pirmkārt pret sevi un dabisko tendenci noteicot, ka tā savaino arī

citus cilvēkus un sabiedrību kopumā, kuri ir indivīdi un līdz ar to tiek pārākta arī Dieva autoritāte pār dzīvi, kas ir Dieva dāvana (*ProCon. org, 2013*). Kā arī Akvīnas Toms norādīja, ka cilvēka pāreja no šīs dzīves uz labāku nav atkarīga no viņa patvaļīgās gribas, bet gan no Dieva gribas. Nevienam netiek ļauts sevi nogalināt, lai tikai nonāktu labāka pasaulē (*Всеукраинское объединение за право на эвтаназию, 2010*). Šajā laika periodā arī valdīja domas, ka tas ko dod Dievs, cilvēkam ir jāpieņem, jo viņš pats nevar dzīvot un savu dzīvību ir atdevis, lai mēs varētu dzīvot. Tādējādi Augustīns Aurelijs attīstīja domu par cilvēka dvēseles nemirstības ideju nemirstības un Dieva sprieduma ideju. Tas bija pilnīgs pašnāvības akta nosodījums. Svarīgs tā laika dokuments bija, kuru rakstīja Metropolīts Fotijs vēstulē Pleskavas dievkalpojuma atsaucoties uz svētajiem rakstiem – Kurš no savām rokām nomirst, vai ūdenī noslīkst, pēc svētajiem noteikumiem netiek glabāt pie baznīcas, dziedināts vai pieminēts, bet tukšā vietā, bedrē apglabāts. Svētie tēvi, to sauc par neatļautiem upuriem, kurus nedodam Dievam (*Euthanasia.com, 2014*).

Jaunajos jaunākajos laikos jau valstīs sāka parādīties normatīvais regulējums, kas noteica pacienta tiesības saistībā ar eitanāziju. Kā arī jaunie jaunākie laiki iezīmes ar Otro pasaules kara upuriem. Otrā pasaules kara laikā Hitlers un nacisti nogalināja simtiem tūkstošiem cilvēku, tas notika ar sava veida eitanāziju. Tika izmantotas gāzes kameras, narkotikas un vienkārši cilvēkiem netika dots ēdiens, tika novārdzināti bada nāvē. Tas apturēja eitanāzijas izplatību, un samazinājās interesentu skaits, kuri vēlējās eitanāziju realizēt (*Euthanasia, 2012*).

Jaunajos laikos arī var vērtēt baznīcas attieksmi pret eitanāziju. Kopš senajiem laikiem tā nav izmainījies un vēl aizvien ir noraidoša. To apliecina Romā, Vatikānā pieņemtais 1985.gada 5.maija „Eitanāzijas deklarācija”. Kura pauž noraidošo attieksmi pret eitanāziju (*Franjo Cardinal Seper, Jerome Hamer, 1980*).

Kā pirmā valsts kas pieņēma eitanāzijas legalizēšanu, kas ļāva ārstiem veikt žēlsirdības slepkavību bija Nīderlande, kura legalizēja 2002.gadā. Tai sekoja Beļģija, Luksemburga, Mehiko, Francija, Vācija, kā arī daudzi ASV štati (*Smets, Bilse, Cohen, Mette, Deliens, 2010*).

Secinājumi un priekšlikumi

1. Normatīvajos aktos nav definēts, kas ir eitanāzija. Šobrīd pastāv situācija, kad katrs subjekts jēdzienu eitanāzija izprot pa savam, nav vienas kopīgas interpretācijas. Autore piedāvā eitanāzijas jēdzienu šādā redakcijā:
„Eitanāzija ir process, kad ārstniecības persona ar darbību vai bezdarbību, un ar mērķi novērst pacientam fizisku traucējumu ciešanas un, lai nesagādātu pacientam papildus sāpes un ciešanas, pēc brīvprātīgi izteikta pacienta vai pilnvarotās personas lūguma izraisīta pacienta nāve.”
2. Gadījumos kad grūtniece izvēlas veikt eitanāziju, rodas diskutabls jautājums par nedzimušā bērna tiesībām. Par labu nedzimušā bērna tiesībām, ierobežotu grūtnieces gribas izteikuma brīvību. Autore piedāvā noteikt normatīvajā regulējumā augļa tiesības uz dzīvību ar šādu likuma normu:
„Grūtniecei nav tiesības izvēlēties veikt eitanāziju.”
3. Šobrīd normatīvais regulējums neparedz eitanāzijas veidus. Līdz ar to sabiedrībā pastāv kļūdaini viedokļi par eitanāzijas veidiem un to iedalījumu. Lai tiesību subjekts konkrētāk izprastu eitanāzijas veidus. Būtu nepieciešams iedalījumu uzskaitīt normatīvajā regulējumā. Autore piedāvā šādus eitanāzijas veidu jēdzienu skaidrojumus:
„Eitanāzijas veidi:
 - 1) *Aktīvā eitanāzija ir process, kuru veic ārstējošais ārsts, izraisot pacienta nāvi.*
 - 2) *Pasīvā eitanāzija ir process, kurā ārstējošais ārsts pieļauj pacienta nāves iestāšanos, neveicot dzīvības glābšanu.**Aktīvā eitanāzija dalās vēl:*
 - 1) *Brīvprātīgā eitanāzija, process, kur pacients vai pacienta vietnieks izsaka gribu par eitanāzijas veikšanu.*

2) *Nebrīvprātīgā eitanāzija, process, kad pacienta patiesā griba nav zināma eitanāzijas uzsākšanas laikā, kā arī pirms eitanāzijas uzsākšanas*”.

4. Vēsturiski eitanāzija attīstījās pakāpeniski. Piemēram, senajos laikos eitanāzijai bija atļauta pacientiem, kuri veselības stāvokļa dēļ gan garīga, gan fiziska apdraudēja sabiedrību. Viduslaiki iezīmes ar reliģiju, kur nogalināšana bija pretrunā ar Dieva gribu, jo tikai viņš varēja izlemt par personas dzīvību. Toties eitanāzija aktuāla palika jaunajos jaunākajos laikos, jo valstis sāka pieņemt normatīvo regulējumu par eitanāzijas legalizēšanu. Autore kā nākotnes vīziju saskata, ka eitanāzija attīstīsies vēl straujāk. Valstis pieņems normatīvo regulējumu par eitanāzijas legalizēšanu.

Izmantotā literatūra un avoti

1. *Latvijas Republikas Satversme* (1922. 15. februāris). Latvijas Republikas likums. Ziņotājs, 6, 31.03.1994. <https://likumi.lv/doc.php?id=57980>, sk. 15.04.2018.
2. *Pacienta tiesību likums* (2009. 17. decembris). Latvijas Republikas likums. Latvijas Vēstnesis, 205 (4191), 30.12.2009. <https://likumi.lv/doc.php?id=203008>, sk. 15.04.2018.
3. BBC (2009, 3 July). *Euthanasia and assisted dying*. Retrieved 29.01.2018 from http://www.bbc.co.uk/religion/religions/christianity/christianethics/euthanasia_1.shtml
4. Bedworth, D.A., Bedworth, A.E. (2010). *The Dictionary of Health Education*, 189 p. Retrieved 06.04.2018 from <https://books.google.lv/books?id=SihnDAAQBAJ&pg=PA189&lpg=PA189&dq=person+in+the+middle+eyelid+euthanasia&source=bl&ots=0my0LYR1S9&sig=VHMBpgdfHhyMjTGJdUVOpZnSkCg&hl=lv&sa=X&ved=0ahUKEwjS8tK558PaAhVer6QKHfuEAKwQ6AEIYjAL#v=onepage&q=person%20in%20the%20middle%20eyelid%20euthanasia&f=false>
5. Chauhan, S. (2016). *Euthanasia*. Retrieved 06.04.2018 from <https://www.slideshare.net/satyamchauhan921/euthanasia-65199294>
6. Dowbiggin, I. (2007). *A Concise History of Euthanasia: Life, Death, God, and Medicine*. Rowman & Littlefield, 172 p. Retrieved 29.01.2018 from <https://books.google.lv/books?id=CNigO7gMGkUC&pg=PA8&lpg=PA8&dq=euthanasia+in+the+ancients+time&source=bl&ots=Q4tTy53Hg8&sig=e0YTqHw9MN30tAvifYeqvsxtfko&hl=lv&sa=X&ved=0ahUKEwi11YHtqP3YAhVD2SwKHY2xB0EQ6AEIaDAL#v=onepage&q&f=false>
7. Ebrahimi, N. (2012). The ethics of euthanasia. *Australian Medical Student Journal*, pp.73-78. Retrieved 26.01.2018 from <http://web.b.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=dcfd148a-9bf6-4b8e-a4ed-bb23393ca3e3%40sessionmgr104>
8. Esmaeilzadeh, M., Dictus, C., Kayvanpour, E., Sedaghat-Hamedani, F. etc. (2010). One Life Ends, Another Begins: Management of a Brain-Dead Pregnant Mother - A Systematic Review. *BMC Medicine*, vol. 8. Retrieved 02.05.2018 from <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3002294/>
9. Euthanasia (2012). *Brief History of Euthanasia*. Retrieved 06.04.2018 from <http://iands-euthanasia.blogspot.com/2012/05/brief-history-of-euthanasia.html>
10. Euthanasia (2014). *Different Types*. Retrieved 05.02.2018 from <https://computerscience.johncabot.edu/courses/F2014CS130/ddimaggio/Pages/Types.html>
11. Euthanasia.com (2014). *The history of euthanasia*. Retrieved 18.04.2018 from <https://givethemachance-euthanasia.weebly.com/history.html>
12. Franjo Cardinal Seper, Jerome Hamer, O.P. (1980, 5 May). *Sacred Congregation for the Doctrine of the Faith, Declaration on Euthanasia*. Retrieved 17.04.2018 from http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/documents/rc_con_cfaith_doc_19800505_euthanasia_en.html
13. Mendola, A. (2016). Isn't that euthanasia? *Hastings Center Report*, vol. 46 (2), pp. 9-11. Retrieved 02.02.2018 from <http://web.a.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=ec09e766-1f7d-4cea-8f97-a4dfb6bab574%40sessionmgr4008>
14. Menezes, R.A., Luna, N. (2017). Pregnancy and maternal brain death: decisions on the fetal life. *Interface*, vol. 21, no.62. Retrieved 17.04.2018 from http://www.scielo.br/scielo.php?pid=S1414-32832017000300629&script=sci_arttext&tlng=en
15. NHS (2017, 29 June). *Euthanasia and assisted suicide*. Retrieved 23.01.2018 from <https://www.nhs.uk/conditions/euthanasia-and-assisted-suicide/>
16. Olasunkanmi, A. (2015). Euthanasia and the Experiences of the Yoruba People of Nigeria. *Ethics & Medicine*, vol. 31 (1), pp. 31-38. Retrieved 26.01.2018 from <http://web.a.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=44cd8819-c0c3-4c7f-ae39-3e31a38fd7fa%40sessionmgr4006>
17. Parmar, P., Rathod, S., Parikh, A. (2016). Perceptions of patients' towards euthanasia – A medico-legal perspective. *International Archives of Integrated Medicine*, vol. 3(5), pp. 20-23. Retrieved 26.01.2018 from <http://web.a.ebscohost.com>
18. Poļaks, R. (2015). *Eitanāzijas ētiskie un krimināltiesiskie aspekti*. [Promocijas darbs]. http://dspace.lu.lv/dspace/bitstream/handle/7/31324/298-51365-Polaks_Rihards_rp09143.pdf?sequence=1, sk. 05.02.2018.

19. ProCon. org (2013, 23 July) *Historical Timeline*. Retrieved 06.04.2018 from <https://euthanasia.procon.org/view.timeline.php?timelineID=000022>
20. Rīgas Stradiņa universitāte (2018). Hipokrātiskais zvērests. <https://www.rsu.lv/par-rsu/vesture/hipokrata-zverests, sk. 30.01.2018>.
21. Sargtorņa Tiesšaištes bibliotēka (2004). *Sens zvērests, kas aktuāls arī mūsdienās*. <https://wol.jw.org/lv/wol/d/r49/lp-lt/102004288, sk. 30.01.2018>.
22. Slick, M. (2018). *What does the Bible say about euthanasia?* Retrieved 29.01.2018 from <https://carm.org/bible-say-about-euthanasia>
23. Smets, T., Bilsse, J., Cohen, J., Mette, L.R., Deliens, L. (2010). Legal Euthanasia in Belgium: Characteristics of All Reported Euthanasia Cases. *Medical Care*, vol. 48, no. 2, pp. 187-192. Retrieved 04.05.2018 from <https://pdfs.semanticscholar.org/8b72/0ffbf506307d1bc2efedceede2fb6585b470.pdf>
24. The Official Portal of the Grand Duchy of Luxembourg (2017, 20 October). *Euthanasia and palliative care*. Retrieved 06.05.2018 from <http://www.luxembourg.public.lu/en/vivre/famille/fin-vie/euthanasie-soinspalliatifs/index.html>
25. The Royal Dutch Medical Association (KNMG) (2018). *Euthanasie*. Retrieved 02.02.2018 from <https://www.knmg.nl/advies-richtlijnen/dossiers/euthanasie.htm>
26. Studbooks.net (2013). *Общее понятие и виды эвтаназии*. Полученное 31.01.2018 из http://studbooks.net/1036356/pravo/obschee_ponyatie_vidy_evtnazii#47
27. Vitaminov.net (2010). *Что такое активная эвтаназия?* Полученное 01.02.2018 из http://www.vitaminov.net/rus-nurse_guide-evtnaziya-0-23988.html
28. Всеукраинское объединение за право на эвтаназию (2010). *История эвтаназии*. Полученное 06.04.2018 из <http://euthanasia.at.ua/blog/2010-10-06-1>

Summary

The author developed several suggestions for problem solving.

The normative acts do not define what euthanasia is. At present there is a situation where each subject understands the concept of euthanasia by his own; there is no single common interpretation. The author presents the concept of euthanasia in the following wording: *"Euthanasia is the process of acquiring a medical practitioner with action or inaction and in order to prevent the patient from suffering physical disturbances and to prevent the patient from suffering additional pain and suffering, upon the death of the patient resulting from a voluntary request by a patient or an authorized person."*

A pregnant woman chooses to take euthanasia raises a questionable question about the law of the unborn child. For the benefit of the unborn child, restrict the freedom of expression of the pregnant woman. The author proposes to establish in the regulatory framework the right of a fetus to life with the following norm of the law: *"Pregnant women do not have the right to choose euthanasia."*

At present, the regulatory framework does not provide for euthanasia types. Consequently, there are false opinions in the society about euthanasia types and their division. In order to better understand the nature of the euthanasia of the subject. It would be necessary to list the breakdown in the regulatory framework. The author presents the following explanations of the concepts of euthanasia types: *"Euthanasia Types:*

- 1) *Active euthanasia is the process performed by the treating physician, leading to the death of the patient.*
- 2) *Passive euthanasia is the process in which the treating physician permits the patient to die without saving life.*

Active euthanasia is divided into:

- 1) *Volunteer euthanasia, a process where a patient or a patient's deputy expresses a willingness to do euthanasia.*
- 2) *Involuntary euthanasia, a process where the true will of the patient is not known at the time of initiation of the euthanasia and before the euthanasia is initiated."*

Historically, euthanasia developed gradually. For example, in ancient times euthanasia was allowed for patients who, due to their health status, were both mentally and physically endangered by society. The medieval features of a religion, where the killing was contrary to God's will, because only he could decide on the life of a person. However, euthanasia remained current in the newer days as countries began to adopt a regulatory framework for the euthanasia

legalization. The author, as a vision of the future, sees that euthanasia will develop even more rapidly. States will adopt a regulatory framework for the euthanasia legalization.